

**Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Adalet MYO
HBYS Programı**

**Mali Hukuk Bilgisi
Dersleri**

ÜNİTE III

VERGİ HUKUKUNUN TEMEL KAVRAMLARI

Verginin Temel Unsurları

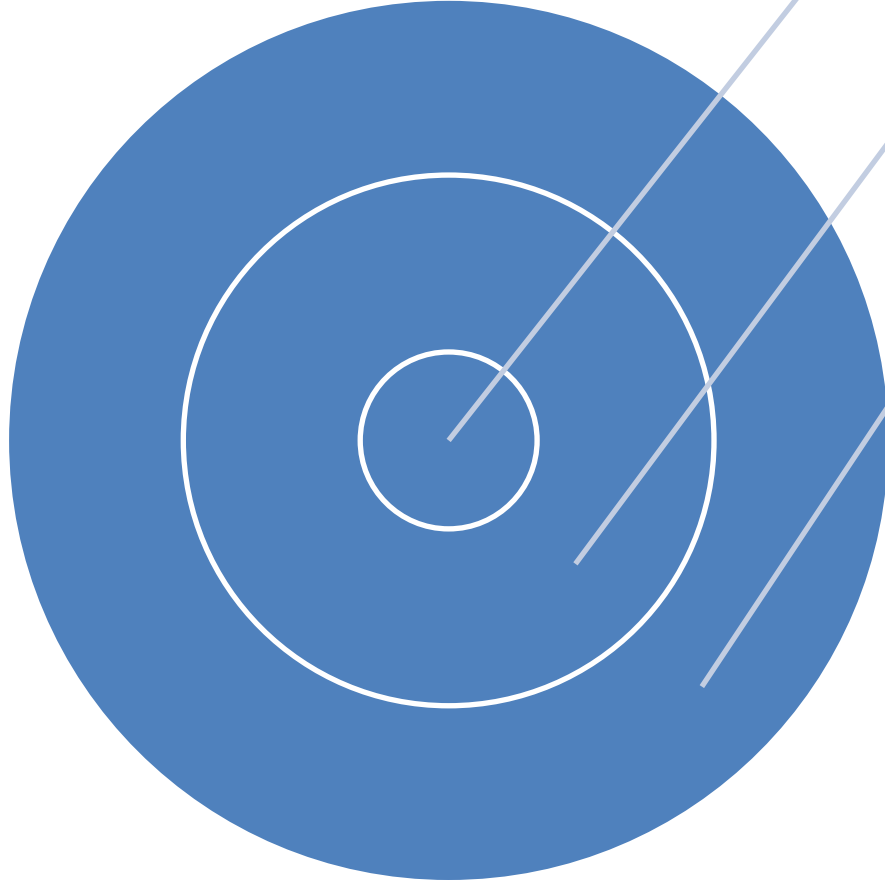
- Tüm vergiler açısından söz konusu olan ve yasada açıkça düzenlenmesi gereken verginin konusu (mevzuu), verginin yükümlüsü (mükellefi), vergiyi doğuran olay, verginin matrahı, verginin oranı (nispeti) ve vergi kolaylıkları (muafiyet ve istisnası) gibi temel vergicilik kavramlarıdır.

Verginin Konusu

- Verginin Konusu (Mevzuu), “neyi vergilendireceğiz?” sorusunun yanıtını veren üzerine vergi konulan ve verginin kaynağı olan ekonomik nitelik taşıyan öğedir. (örneğin gelir, servet, harcama vs.)

Verginin Yükümlüsü

- Verginin Yükümlüsü (Mükellefi), “kimi vergilendireceğiz?” sorusunun yanıtını veren ve vergi yasalarına göre üzerine vergi borcu düşen, vergiyi doğuran olayı kendi kişiliğinde gerçekleştirmiş olan ve vergi borcunu da kendi malvarlığından ödeyecek olan gerçek veya tüzel kişi ya da tüzel kişiliği olmayan ekonomik oluşumlardır.

VERGİ YÜKÜMLÜSÜ

Asıl vergi borçlusu

VERGİ SORUMLUSU

Kimi bazı durumlarda
yasalar ile
Vergi borçlusunu yapan
kişiler

VERGİ ÖDEVLİSİ

En üst kavram
Hepsini kapsayan

Vergi Ödevi

- Vergi ödevi vergi idaresi ile yükümlüler arasında bir hukuki ilişkidir.
- Vergi ödevi esas itibariyle kamu hukuku kaynaklı bir borç ilişkisidir. Bu ilişkinin iki tarafı vardır bunlar alacaklı tarafı oluşturan vergi idaresi ile borçlu tarafı oluşturan vergi yükümlüleri veya sorumlularıdır.
- Vergi ödevi ilişkisinin konusu alacaklı ve borçlu arasında vergilendirmeden doğan bir kısım hak ve yetkiler ile yüküm ve görevlerdir. Vergi ödevi ilişkisinde temel borç malvarlığı ile ilgili bir maddi edimde bulunmak biçimindedir. Bu ilişkide yükümler bir şeyi vermek, belli davranışlarda bulunmak, belli davranışlardan kaçınmak ve karşı tarafın belli davranışlarda bulunmasına katlanmak biçiminde yerine getirilir.
- Vergi ödevi vergi borcunu ödemek veya vergilendirmeye ilişkin şekli görevleri yerine getirmek suretiyle ifa edilir. Bu açıdan bakıldığında vergi ödevi-vergi ödevlisi kavramları vergi borcunu ödemek anlamında vergi yükümlülüğü-vergi yükümlüsü kavramlarından daha geniş kapsamlı olup bu kavramları da içeren üst kavram konumundadır.

A. Vergi Yüklümlülüğü

- Yasa uyarınca doğmuş olan vergi borcunun ödenmesi gibi vergi borcu ilişkisinden kaynaklanan çeşitli vergisel ödevleri yerine getirme zorunluluğunu ifade eder.
- Vergi yükümlülüğü yasadan kaynaklanır, sözleşme ile yasal vergi yükümlülüğü değiştirilemez.
- Vergi yükümlülüğü yasada belirlenmiş vergiyi doğuran olayın gerçekleştirilmesi ile başlar.
- Vergi yükümlülüğü vergi yükümlüsü tarafından yerine getirilir.
- Vergi yükümlüsü vergi borcu ilişkisinde bu ilişkinin borçlu-pasif tarafındaki kişidir. Vergi yükümlüsü belli miktardaki vergi borcunu vergi alacaklısına ödemek (maddi ödev) ve diğer vergi borcu ilişkisinden kaynaklanan diğer şekli ödevleri (defter tutmak, beyanname vermek, bildirimde bulunmak, belge düzenlemek, kullanmak ve saklamak vb.) yerine getirmek zorundadır.
- Vergi yükümlüsü olmak için Medeni Kanun anlamında fiil ehliyeti sahibi olmak gerekmez. Ödeme gücü (mali güç) sahibi olmak ve yasada düzenlenmiş vergiyi doğuran olayı kendi kişiliğinde doğurmak vergi yükümlüsü olmak için yeterlidir.
- Gerçek kişiler, tüzel kişiler veya tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar, vatandaşlar ya da yabancılar, özel hukuk yahut kamu hukuku tüzel kişileri vergi yükümlüsü olabilir.

VERGİ YÜKÜMLÜSÜ

- Vergi kanunlarına göre üzerine vergi borcu düşen vergi yükümlüsü, vergiyi doğuran olayı kendi kişiliğinde gerçekleştiren ve vergi borcunu da kendi malvarlığından ödemek zorunda olan kişidir.
- Vergi yükümlüleri çeşitli türlerde dir.
- Verginin yasal yükümlüsü vergi yasaları gereğince kendisinden vergi alınan kimsedir. Verginin gerçek yükümlüsü-taşıyıcısı ise çeşitli ekonomik durumlardan yararlanarak yansıtma mekanizması aracılığıyla yasal yükümlü tarafından vergi yükü kendisine aktarılmış ve sonuçta üzerinde kalmış olan kimsedir.

B. Vergi Sorumluluğu

- Vergi yükümlüsünün kendisi tarafından vergi ödevlerinin yerine getirilemeyecek olması durumunda, yasa ile yüklenen vergi ödevlerini yükümlü yerine getirme zorunluluğunu ifade eder.
- Vergi sorumluluğu vergi borcunu ödemenin (maddi ödev) yanı sıra diğer vergisel ödevleri (şekli ödevler) yerine getirmek zorunluluğunu da içerir.
- Vergi sorumluluğu yasadan kaynaklanır, sözleşme ile yasal vergi sorumluluğu değiştirilemez.
- Vergi sorumluluğu vergi yükümlülüğünün doğumu ile başlar.
- Vergi sorumluluğu vergi sorumlusuna aittir.
- Vergi sorumlusu başkasının vergi borcu için vergilendirmenin maddi ve şekli ödevlerini yerine getirir.
- Vergi sorumlusu olmak için kural olarak Medeni Kanun anlamında fiil ehliyeti sahibi olmak gerekir.
- Gerçek kişiler ve tüzel kişilerin yanı sıra istisnai bazı durumlarda tüzel kişiliğe sahip olmayan kuruluşlar da vergi sorumlusu yapılabilir.
- Vergi sorumlusu yükümlü ile devlet arasında vergi borcu ilişkisinde üçüncü kişi konumundadır.

Vergi sorumluluğunun hukuki nitelikleri:

- 1. Bir kamu hukuku ilişkisidir; yasa ile getirilmelidir, sözleşme ile değiştirilmesi mümkün değildir (sorumluluğun yasallığı).
- 2. Doğumu, sona ermesi ve miktarı açılarından vergi yükümlülüğüne bağlıdır (sorumluluğun bağımlılığı).
- 3. Vergi sorumlularına ancak bunlar üzerlerine düşen vergi ödevlerini yerine getirmediklerinde ve vergi asıl borçlu olan yükümlüden alınamadığında başvurulabilir (sorumluluğun feriliği). Vergi borcu yükümlüden istenmedikçe sorumluya başvurulamaz.
- 4. Sorumluluk kişisel-kişi bakımından olabileceği gibi aynı-mal bakımından da olabilir. Aynı sorumluluk eşyadan kaynaklanan vergi borçlarından söz konusu olur. Eşya vergi borcunun güvencesini oluşturduğu için eşyanın yeni sahibi eşyaya dair ödenmemiş vergi borçlarından eski sahipleri ile birlikte sorumlu tutulur.
- 5. Sorumluluk kural olarak tüm malvarlığı ile sınırsız sorumluluk biçimindedir.
- 6. Vergi yükümlülüğünde olduğu gibi vergi sorumluluğunda da birden fazla sorumlu arasında teselsül-birlikte ve zincirleme borçluluk söz konusu olabilir. Bu durumda vergi alacaklısı sorumlulardan dilediğine başvurabilir. Her sorumlu borcun tamamından sorumlu tutulur.
- 7. Kimi zaman yasalarda vergi yükümlüleri ile vergi sorumluları arasında teselsül kurulur, vergide ikame adı verilen bu durumda sorumlu yasanın açık hükmü gereği yükümlünün yerine geçer, burada sorumluluğun feriliği kuralı uygulanmaz. Kendisine başvurulduğunda sorumlu vergi borcunun tamamını ödemek zorunda kalır, ancak daha sonra bu ödeme nedeniyle borcun asıl sahibi olan yükümlüye başvurabilir.
- 8. Sorumlu kural olarak yükümlülerle aynı hak ve yetkilere sahiptir. Ancak istisnai bazı durumlarda yükümlülere tanınmış hak ve yetkileri kullanamaz.

VERGİ SORUMLUSU

- Vergiyi doğuran olayla ilişkisi olmamasına rağmen yasalar ile başkasına ait bir vergi borcuna dair maddi ve şekli ödevleri yerine getirmek açısından vergi dairesine muhatap tutulan ve bazı durumlarda asıl vergi borçlusu ile birlikte veya onun yerine geçerek vergiyi kendi varlığından ödemek zorunda kalan kişidir.

Vergiyi Doğuran Olay

- Vergiyi Doğuran Olay, ne zaman vergilendireceğiz? Sorusunun yanıtını veren, vergi yasalarının vergi alacağının doğumunu gerçekleşmesi koşuluna bağladığı hukuki olay, işlem veya durumlardır.
- örneğin gelir vergisinde vergiyi doğuran olay bir hukuki olay olan gelirin elde edilmesidir, katma değer vergisinde ise bir hukuki işlem olan mal teslimi vergiyi doğuran olaydır. Emlak vergisinde ise vergiyi doğuran olay mal üzerindeki hukuki hakimiyet (mülkiyet, zilyetlik vs.) biçiminde bir hukuki durumdur.

Verginin Matrahı

- Verginin Matrahı, vergi konusunun vergi borcunun hesaplanmasında esas alınan değer ve miktarıdır.
- örneğin gelir vergisinin konusu gelir iken gelir vergisinin matrahı gelirin safi tutarı bir başka deyişle elde edilen gayrisafi hasılatın elde edilmesi için yapılan masraflar indirildikten sonra kalan tutardır)
- Matrah değer esaslı (ad valorem) veya miktar esaslı (spesifik) olabilir.

Verginin Oranı

- Verginin Oranı (Nispeti), değer esaslı (ad valorem) matrahlı vergilerde vergi matrahının yüzde kaçlık kısmı üzerinden vergi alınacağını gösteren ibaredir.
- Vergi oranı tek-sabit bir oran olabileceği gibi artan-müterakki oranlı da olabilir.
- Artan oranlı vergilerin gösterildiği vergilendirme çizelgesine vergi tarifesi adı verilir.

Vergi Kolaylıkları

- Yasalarda öngörülen vergi alınmaması sonucunu doğuran muafiyet veya istisna durumlarıdır.
- **Vergi Muafiyeti:** Yükümlü unsuru açısından (kişi bakımından) getirilmiş vergi kolaylığıdır. Vergi yükümlüsü olan belli kişi ve grupların yasa ile vergi yükümlülüğü dışında bırakılmasıdır.
- **Vergi İstisnası:** Konu unsuru açısından (vergi konusu bakımından) getirilmiş vergi kolaylığıdır. Vergiye tabi olan belli konuların yasa ile vergi yükümü dışında bırakılmasıdır.

Vergilendirme Süreci

Vergilendirme anlık bir olgu değildir,
çeşitli aşama ve işlemlerden oluşan bir süreç içerisinde gerçekleşir.

VERGİLENDİRME SÜRECİ

TARH
İşlem

TEBLİĞ
işlem

TAHAKKUK
İşlem değil
sadece aşama!

TAHSİL
işlem

ÖNKOŞULLAR:

Hukuki ve Maddi
Önkoşullar
(Vergi yasası
hükmünün
mevcut olması
ve
Vergiyi doğuran
olayın
Gerçekleşmesi)

Vergilendirme Süreci

- Vergilendirme çeşitli aşama ve işlemlerden oluşan bir süreç içerisinde gerçekleşir.
- **Önkoşullar:**
 - ❖ Hukuki Önkoşul: Vergi yasası hükmünün mevcut ve yürürlükte olmasıdır
 - ❖ Maddi Önkoşul: Yasada düzenlenen vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesi
- **Safhalar:**
 - ❖ Tarh İşlemi
 - ❖ Tebliğ İşlemi
 - ❖ Tahakkuk Aşaması (*İşlem değildir sadece bir aşamadır!*)
 - ❖ Tahsil İşlemi

A. Vergilendirme Sürecinde Önkoşullar:

- Vergilendirme sürecinde hukuki ve maddi olmak üzere iki önkoşul vardır.
- Bu iki önkoşulun birlikte gerçekleşmesi durumunda vergilendirme ilişkisi soyut düzeyde kurulur ve vergilendirme süreci başlatılır.

1. Hukuki Önkoşul:

- Bir vergi yasası hükmünün mevcut ve yürürlükte olması
- İlgili mali yıl bütçe kanununa ekli C cetvelinde bu vergi yasası hükmüne yer verilmiş olması
- Vergi borcunun doğumu için öncelikle buna dayanak oluşturan bir yasal düzenlemenin var olması gerekir. Ancak böyle bir yasal düzenlemeye dayanılarak vergilendirme yapılabilir. Vergilerin yasallığı ilkesi gereği bir yasa hükmü mevcut ve yürürlükte olmalıdır. Ayrıca bu vergi yasası hükmünün uygulanabilmesi için ilgili mali yıl bütçe kanununa ekli C cetvelinde bu yasaya yer verilmiş olmalıdır

2. Maddi Önkoşul:

- Vergi yasasında düzenlenmiş olan vergiyi doğuran olayın gerçekleştirilmesi
- VUK m.19 uyarınca vergi alacağı vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar. Birey ile devlet arasındaki vergilendirme ilişkisi vergi yasasında öngörülmüş olan vergiyi doğuran olayın yükümlü tarafından gerçekleştirilmesi ile kurulur. Vergilendirme süreci vergiyi doğuran olayın yükümlünün kişiliğinde gerçekleştirilmesi ile başlar.

B. Vergilendirme Sürecinde Safhalar:

- Vergilendirme süreci tarh, tebliğ, tahakkuk ve tahsil olmak üzere toplam dört safhadan oluşur, bunların üçü (tarh, tebliğ, tahsil) bir idari işlemi biri (tahakkuk) ise sadece bir safhayı ifade eder.

1. Vergilendirme Sürecinde İlk Safha: TARH İŞLEMİ

- Vergi tarhı bir idari işlemdir.
- Vergi alacağının vergi yasalarında gösterilen matrah ve oranlar üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanması ve alacağın miktar olarak tespit edilmesini sağlar.
- Tarh işleminin hukuki niteliği: vergi, tarhı bireysel (sübjektif), yükümlendirici, asli ve tespit edici bir idari işlemdir.
- Tarh işleminin yükümlünün beyanı üzerine tarh ve idare tarafından tarh olmak üzere iki çeşidi vardır

YÜKÜMLÜNÜN BEYANI ÜZERİNE VERGİ TARHI:

- İdeal bir vergi sisteminin tarh ve matrah tespiti yöntemidir.
- Vergilendirmede demokrasi ilkesinin gereğidir.
- Bu tarh çeşit ve yönteminde vergi matrahı yükümlü tarafından tespit edilip vergi idaresine bildirilir. Bu nedenle kural olarak yükümlüler kendi beyanları üzerine tarh edilen vergilere karşı dava açamazlar. Bu kuralın istisnası vergi hatası yapılması ve beyannamenin ihtirazi kayıt (çekince kaydı) ile verilmesi durumlarıdır.
- Matrah tespitine dair bildirimde bulunmak vergi ödevine ilişkin şekli bir ödev olup bu ödev vergi yükümlüsü veya sorumlusu tarafından yerine getirilir.
- Bildirim kural olarak yazılı olur. Yazılı bildirim beyanname adı verilen matbu formlar ile yapılır. İstisna köylerde emlak vergisi matrah tespitine dair yapılan sözlü beyandır (EVK m. 25)
- Beyan üzerine vergi tarh edildiğinde yükümlüye ayrıca tebligat yapılmaz. Beyannamesini veren yükümlüye bir tahakkuk fişi verilir. Tarh, tebliğ ve tahakkuk aşamaları aynı anda gerçekleşir.
- Vergi beyannamesinde yer alan hususların doğruluğu vergi idaresi tarafından denetlenir. Matrah eksik bildirilmiş veya tümüyle gizlenmiş ise idare yükümlünün yerine geçerek matrahı kendisi tespit eder. Bu bağlamda ikmalen veya re'sen vergi tarh edilmesi ve ayrıca vergi cezası uygulanması gündeme gelir.

Vergi idaresinin ön işlemleri

- Vergi idaresi yoklama, inceleme, arama ve bilgi toplama işlemleri gibi ön işlemler ile vergi tarhı işleminin gerçeğe uygun yapılması ve yükümlülerin başta vergi matrahları olmak üzere vergi yükümlülüğü ile ilgili durumlarının doğru biçimde tespit edilmesi amaçlanır.
1. Yoklama: Vergi idaresinin yükümlüleri ve yükümlülükle ilgili maddi olayları, kayıtları ve konuları saptamaya yönelik araştırma işlemidir.
 2. İnceleme: Beyanların ve ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu saptamak amacıyla yükümlünün defter kayıtları, belgeleri ve envanteri üzerinde yapılan derinlemesine araştırma işlemidir.
 3. Arama: Bir ihbar veya inceleme sonucunda vergi kaçırdığı yolunda kuvvetli belirtiler bulunan kişinin ve olayla ilgili bulunan üçüncü kişiler nezdinde ve üzerlerinde vergi kaybı ve kaçakçılık suçuna ilişkin delillerin toplanması için yapılan araştırmadır.
 4. Bilgi Toplama: Vergi dairesinin yükümlü ile ilgili araştırmalarının yürütürken yükümlüden ve yükümlü ile işlem yapan, ilişkisi bulunan üçüncü kişi ve kuruluşlardan bilgi istemesidir.

İDARE TARAFINDAN VERGİ TARHI:

- Vergilendirmede demokrasi ilkesine aykırı düştüğü için günümüzde ancak çok istisnai durumlarda ve çoğunlukla da tamamlayıcı nitelikte olmak üzere gündeme gelen bir vergi tarhi çeşidi ve matrah tespiti yöntemidir.
- Bu tarh çeşit ve yönteminde vergi matrahı idare (vergi dairesi) tarafından tespit edilerek vergi tarh edilir.
- İdare tarafından vergi tarh edildiğinde bir vergi ihbarnamesi hazırlanarak yükümlüye tebliğ edilir. Buna karşı yükümlünün yasal süresi içinde vergi davası açıp açmamasına göre vergi farklı zamanlarda tahakkuk eder. Tarh, tebliğ ve tahakkuk ayrı işlem ve aşamalar biçiminde gerçekleşir.
- İdare tarafından vergi tarhi götürü matrah tespiti ve vergilendirme, ikmalen vergi tarhi, re'sen vergi tarhi, idarece vergi tarhi olmak üzere 4 şekilde yapılabilir.

İdare tarafından vergi tarhı çeşitleri

1. Götürü matrah tespiti ve vergilendirme:

Belli yükümlü kesim ve grupları açısından vergi matrahının götürü tutarlar olarak belirlenmesi suretiyle vergi tarh edilmesidir. Götürü vergilendirme adil olmayan sonuçlar doğurduğu için günümüzde terk edilmiştir.

2. İkmalen vergi tarhı:

Beyan usulünde belli bir vergi tarhiyatı yapıldıktan sonra ortaya çıkan ve idarece saptanan matrah farkı için yapılan ek veya tamamlayıcı vergilendirmedir. Koşulları: daha önce verilmiş bir beyannameye dayanılarak vergi tarh edilmiş olması ve daha sonra bu vergiye ilişkin olarak yükümlünün defteri kayıt ve belgeleri gibi maddi deliller veya kanuni ölçülere dayanılarak bir matrah farkı saptanmasıdır. VUK m. 29'da düzenlenmiştir. Bu durumda ayrıca vergi cezası uygulanır.

3. Re'sen vergi tarhı:

Vergi matrahının maddi delillere ve kanuni ölçülere dayanılarak kısmen veya tamamen saptanmasına olanak bulunmayan durumlarda ve zamanında beyanname verilmemesi gibi bir kısım yasal koşullar gerçekleştiğinde matrahın idare tarafından saptanıp vergi tarh edilmesidir. Re'sen vergi tarhında vergilendirmede takdir komisyonunun saptadığı miktar veya vergi inceleme elemanının raporunda gösterdiği miktar esas alınır. VUK m. 30'da düzenlenmiştir. Bu durumda ayrıca vergi cezası uygulanır.

4. İdarece vergi tarhı:

Vergi borcuna ilişkin ödevlerini yerine getirmeyen yükümlülerin VUK m. 29 ve m. 30'da düzenlenen durumlar dışındaki bir kısım durumda vergi matrahlarının idare tarafından saptanmasıdır. Çok istisnai durumlarda söz konusu olur.

2. Vergilendirme Sürecinde İkinci Safha:

TEBLİĞ İŞLEMİ

- Vergi tebligatı bir idari işlemdir. Bu idari işlem ile yükümlü hakkında yapılmış tarh işleminden ve adına salınmış olan vergiden haberdar olur. Vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından vergi yükümlüsüne veya vergi cezası muhatabına yazı ile bildirilmesini sağlar. Tebliğ işleminin hukuki niteliği: vergi tebligatı bireysel (sübjektif), uygulama ile ilgili, ve inşai-yapıcı bir idari işlemdir.
- Tebliğ işlemi vergilendirme süreci içinde önemli bir işlem ve aşamadır. Çünkü tebligat ile yapılan resmi-yazılı bildirim üzerine yükümlü vergi borcunu kabul edip öder veya vergilendirme (tarh) işlemine karşı hukuki yollara başvurur. Bu açıdan tebliğ işlemi tarh işlemi ile tahakkuk aşaması arasında bir köprü-geçiş oluşturur.
- Tebligatın konusunu vergi tarhı işlemi (ikmalen, re'sen, idarece vergi tarhiyatında vergi ihbarnamesi), mali nitelikli vergi cezası uygulama işlemi (ceza ihbarnamesi) ve vergilendirmeye ilişkin diğer belge ve yazılar (vergi ödeme emri, uzlaşmaya dair tutanaklar, takdir komisyonu kararı, vergi inceleme raporu, yoklama fişi, vb) ile vergi idaresince yükümlü ve üçüncü kişilere yapılan bildirimler (bilgi toplama talep yazıları vb.) oluşturur.
- Vergilendirme sürecindeki (tarh ve tahsil işlemleri ile ilgili) tebligat Vergi Usul Kanunu (VUK m. 21, 93-109), vergi yargısındaki tebligat ise Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca yapılır.
- Tebligat yazılı şekilde yapılır. Tebligat yükümlü veya ceza muhatabının kendisine, temsilcisine, ikametgahında bulunana veya işyerindeki çalışanına yapılır. Tebligat yapılan kişinin 18 yaşından aşağı olmaması ve açıkça ehliyetsiz olmaması gerekir.
- Tebligat farklı usullerde yapılabilir: Adreste tebliğ usulü (kuraldır), vergi dairesinde tebliğ usulü (ancak ilgilinin kabul etmesi koşuluyla tebligat bu usulde yapılabilir, ilan yoluyla tebliğ usulü (ilgilinin adresinin bilinmemesi veya başka nedenlerle muhataba tebligat yapılamaması durumunda yerel veya ulusal gazetede ilan yayımlamak suretiyle), özel tebliğ usulleri (erlere ve yabancı ülkelerde bulunanlara tebligat).

3.Vergilendirme Sürecinde Üçüncü Safha:

TAHAKKUK AŞAMASI

- TAHAKKUK BİR İDARİ İŞLEM DEĞİL YALNIZCA BİR AŞAMADIR!
 - Tahakkuk vergilendirme sürecinin önemli bir aşaması olup vergi borcunun ödenecek duruma gelmesini ifade eder. Tahakkuk aşaması ile tarh ve tebliğ edilmiş vergi ödenmesi gereken bir safhaya gelmiş olur. Alacaklı vergi idaresi tahakkuk eden vergi borcunun ödenmesini yükümlüden talep edilebilir.
 - Tahakkuk aşaması beyana dayalı vergilerde veya tahakkuku tahsile bağlı vergilerde değil fakat idarenin inisiyatifiyle gerçekleştirilen ikmalen ve re'sen tarh edilen vergilerde ayrı bir aşama biçiminde söz konusu olur.
 - Tahakkuk aşaması yükümlünün tutumuna göre iki farklı şekilde gerçekleşir.
1. **Kendiliğinden tahakkuk:** Tarh ve tebliğ edilmiş olan vergi borcuna dair yasada öngörülmüş bulunan 30 günlük vergi davası açma süresi dava açmadan geçirilirse vergi borcu kendiliğinden tahakkuk etmiş olur.
 2. **Yargı organının kararı üzerine tahakkuk:** Yükümlü kendisine tarh ve tebliğ edilmiş olan vergi borcuna karşı yasada öngörülmüş bulunan 30 günlük vergi davası açma süresi içinde vergi mahkemesi nezdinde bir vergi davası açarsa, dava konusu yapılmış tarh işleminin yürütülmesi kendiliğinden durur, vergi borcu tahakkuk etmez ve verginin tahsili ertelenmiş olur. Böyle bir durumda vergi mahkemesi dava konusu yapılmış işlemin hukuka uygun olması nedeniyle açılan davayı reddederse vergi borcu mahkemenin verdiği red kararı üzerine tahakkuk eder, böylece vergi borcu tahsili talep edilebilir hale gelir.

4.Vergilendirme Sürecinde Dördüncü ve Son Aşama: TAHSİL İŞLEMİ

- Vergi tahsilatı bir idari işlemdir. Bu idari işlem ile vergilendirme süreci sona erer. Verginin tahsili tahakkuk etmiş olan vergi borcunun yasaya uygun olarak ödenmesi anlamına gelir. Verginin tahsili ile vergi ödevi ilişkisi sona erer, vergi borcu ortadan kalkar. Tahsil işleminin hukuki niteliği: vergi tahsilatı bireysel (sübjektif), asli, ve inşai-yapıcı bir idari işlemdir. Tarh işlemi ile tahsil işlemi arasında temel işlem-sonuç işlem ilişkisi vardır, bu iki işlem birbirine zincirleme bağlıdır.
 - Vergi tahsili işlemi 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca yapılır.
 - Tahsilat sonucunda yükümlüye bir makbuz-vezne alındısı verilir.
 - Verginin ödenmesi ve tahsili işlemi ya yükümlünün iradesine dayalı olarak iradi veya yükümlünün iradesi olmadan cebri tahsil biçiminde gerçekleşir.
1. **İradi tahsil:** Yükümlünün tahakkuk etmiş vergi borcunu kendi iradesiyle vadesinde veya vadeden sonra ödemesidir. Vergi borcu vadesinde ödenmediğinde ödemenin geciktirilmesinin yaptırımını olarak asıl borca gecikme zammı eklenir.
 2. **Cebri tahsil:** Yükümlüce kendiliğinden ödenmeyen vergi borçlarının tahsili için vergi dairesi harekete geçer, bu durumda vergi borcunun cebren tahsili söz konusu olur. Yükümlüye bir ödeme emri gönderilir ve yükümlü hakkında vergi borcunun güvence altına alınmasını sağlayan güvence önlemleri uygulanır

Ders sonu

